

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра ЕПІЗООТОЛОГІЇ, МІКРОБІОЛОГІЇ І ВІРУСОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету ветеринарної медицини

Микола ЦВІЛХОВСЬКИЙ

“ ” 2023 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри епізоотології,
мікробіології і вірусології

Протокол №4 від «17» квітня 2023 р.

Завідувач кафедри епізоотології,
мікробіології і вірусології

Володимир МЕЛЬНИК

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Ветеринарна медицина»

д.вет.н., професор, завідувач кафедри терапії
і клінічної діагностики

Наталія ГРУШАНСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВЕТЕРИНАРНІ ПРЕВЕНТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАРАЗНИХ ХВОРОБ
КОНЕЙ»

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 211 – «Ветеринарна медицина»

освітня програма Ветеринарна медицина

Факультет (ННІ) Ветеринарної медицини

Розробники: завідувач кафедри, к.вет.н. доцент МЕЛЬНИК В.В.

1. Опис навчальної дисципліни
«ВЕТЕРИНАРНІ ПРЕВЕНТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАРАЗНИХ ХВОРОБ КОНЕЙ»
 (назва)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	211 – «Ветеринарна медицина»	
Освітня програма	Ветеринарна медицина	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	(назва)	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання повний термін	денна форма навчання скорочений термін
Рік підготовки	6	
Семестр	12	
Лекційні заняття	30 год.	
Практичні, семінарські заняття		
Лабораторні заняття	30 год.	
Самостійна робота	75 год.	
Індивідуальні завдання	год.	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета навчальної програми полягає у поглибленні теоретичних знань у магістранта з діагностики, лікування та профілактики інфекційних й інвазійних хвороб коней, набуття ним практичних навиків з лабораторної справи, а також постановці діагнозу та підготовка його до самостійної наукової й практичної роботи.

У програмі передбачені такі напрями роботи:

- загальна підготовка магістранта за єдиною програмою з дисципліни «Ветеринарні превентивні технології заразних хвороб коней»
- підготовка магістра за окремими напрямами дисциплін:
- інфекційних та інвазійних хвороб коней;
- наукові дослідження у відповідності з темою магістерської роботи;
- педагогічне стажування магістранта згідно програми «Ветеринарні превентивні технології заразних хвороб коней» при підготовці лікаря ветеринарної медицини за ОС "Магістр";
- магістерська практика згідно програми, розробленої магістрантом разом з науковим керівником.

Завдання

- поглибити теоретичну підготовку із загальної епізоотології і паразитології, а також з інфекційних та інвазійних хвороб коней;
- оволодіти методами паразитологічного розтину (методики повного та неповного гельмінтологічного розтину);
- освоїти методи паразитологічної експертизи;
- оволодіти сучасними методами життєвої та посмертної діагностики інфекційних і паразитарних хвороб коней;
- освоїти методи паразитологічного дослідження проміжних хазяїв та об'єктів довкілля;
- навчитись ставити наукові експерименти та проводити їх статистичні обрахунки;
- отримати навички опрацювання літературних джерел з вибраної тематики.

Після вивчення магістрант додатково повинен:

знати:

- сучасні методи досліджень заразних хвороб коней;
- чинні закони та інші нормативно-правові акти щодо безпеки та розповсюдження заразних хвороб коней і якості продукції конярства.

вміти:

- ставити діагноз на заразні хвороби коней;
- диференціювати збудників хвороб;
- проводити дослідження коней та об'єктів довкілля;
- розробляти і упроваджувати лікувально-профілактичні заходи при заразних хворобах коней у господарствах різної форми власності;
- володіти сучасними методами досліджень.

Набуття компетентностей:

• Інтегральна компетентність

- Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

• загальні компетентності (ЗК):

- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

• фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

- ФК 7. Здатність організувати і проводити лабораторні та спеціальні діагностичні дослідження й аналізувати їх результати.
- ФК 8. Здатність планувати, організувати та реалізовувати заходи з лікування тварин різних класів і видів, хворих на інфекційні хвороби.
- ФК 12. Здатність розробляти та реалізовувати заходи, спрямовані на захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей.
- ФК 13. Здатність розробляти стратегії профілактики хвороб різної етіології.
- ФК 19. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність серед працівників галузі та населення.
- ФК 20. Здатність організувати, здійснювати і контролювати документообіг під час професійної діяльності.

• Програмні результати навчання:

- Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.
- Використовувати інформацію із вітчизняних та іноземних джерел для розроблення діагностичних, лікувальних і підприємницьких стратегій.

Разом за змістовим модулем 3	40	10		10		27					
Усього годин	120	30		30		75					

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		2

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Бактеріальні хвороби коней	2
2.	Інфекційний метрит коней. Некробактеріоз. Ку-лихоманка	2
3.	Мит. Сап	2
4.	Ботулізм, правець коней	2
5.	Дерматофіліоз коней	2
6.	Дерматомикози коней	2
7.	Туберкульоз коней. Псевдотуберкульоз коней	2
8.	Лістеріоз коней	2
9.	Вірусні хвороби коней	2
10.	Інфекційна анемія	2
11.	Інфекційний енцефаломієліт коней (східний)	2
12.	Ринопневмонія	2
13.	Африканська чума коней	2
14.	Грип коней	2
15.	Ротавірусні інфекції коней	2
ВСЬОГО		30

7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Розробка заходів профілактики та боротьби з сибіркою серед конепоголів'я	6
2.	Розробка заходів профілактики та боротьби з правцем та ботулізмом серед конепоголів'я	6
3.	Розробка заходів профілактики та боротьби з туберкульозом серед конепоголів'я	6
4.	Розробка заходів профілактики та боротьби з лістеріозом серед конепоголів'я	6
5.	Розробка заходів профілактики та боротьби з грипом серед конепоголів'я	6
6.	Розробка заходів профілактики та боротьби з ринопневмонією серед	6

	конепоголів'я	
7.	Розробка заходів профілактики та боротьби з інфекційним метритом серед конепоголів'я	6
8.	Розробка заходів профілактики та боротьби з дерматомікозами серед конепоголів'я	6
9.	Розробка заходів профілактики та боротьби з енцефалітом долини річки Муррея серед конепоголів'я	6
10.	Розробка заходів профілактики та боротьби з ІНАН КОНЕЙ серед конепоголів'я	6
11.	Розробка заходів профілактики та боротьби з Венесуельським енцефалітом серед конепоголів'я	6
12.	Розробка заходів профілактики та боротьби з австралійським енцефалітом серед конепоголів'я	6
13.	Розробка заходів профілактики та боротьби з везикулярним стоматитом серед конепоголів'я	3
ВСЬОГО		75

8. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ:

1. Ветеринарні вимоги щодо імпорту в Україну забійних коней.
2. Ветеринарні вимоги щодо імпорту в Україну коней для участі в міжнародних змаганнях.
3. Ветеринарні вимоги щодо імпорту в Україну конини.
4. Ветеринарні вимоги щодо імпорту в Україну племінних, користувальних і спортивних коней.
5. Ветеринарні вимоги щодо імпорту в Україну племінних, користувальних і спортивних коней.
6. Ветеринарні вимоги щодо імпорту в Україну сперми племінних жеребців.
7. Дайте характеристику комплексу 00спеціальних ветеринарних профілактичних досліджень за допомогою яких досягається благополуччя галузі конярства.
8. Дайте характеристику комплексу спеціальних ветеринарних профілактичних досліджень за допомогою яких досягається благополуччя галузі конярства.
9. Дайте характеристику комплексу спеціальних ветеринарних профілактичних досліджень за допомогою яких досягається благополуччя галузі конярства.
10. Епізоотична ситуація в конегосподарствах України.
11. Опишіть австралійський енцефаліт.
12. Опишіть венесуельський енцефаломієліт.
13. Опишіть енцефаліт долини річки Муррея.
14. Опишіть енцефаліт долини річки Муррея.
15. Опишіть енцефаломієліт коней СРСР.
16. Опишіть західний (американський) енцефаломієліт.
17. Опишіть західно-нільський менінгоенцефаліт.
18. Опишіть особливості вірусний артеріт коней.
19. Опишіть особливості грипу коней.
20. Опишіть особливості дерматомікозів у коней.
21. Опишіть особливості епізоотичного лімфангіту.
22. Опишіть особливості інфекційної анемії коней.
23. Опишіть особливості контагіозного метриту у коней.
24. Опишіть особливості контагіозної плевропневмонії.
25. Опишіть особливості миту.

26. Опишіть особливості ринопневмонії коней.
27. Опишіть особливості сапу у коней.
28. Опишіть східний (американський) енцефаломієліт.
29. Опишіть хворобу Борна.
30. Опишіть японський енцефаліт.

**ЗРАЗОК БІЛЕТУ ДЛЯ ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «ВЕТЕРИНАРНІ ПРЕВЕНТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ ЗАРАЗНИХ ХВОРОБ КОНЕЙ»**

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС «Магістр» Спеціальність Ветеринарна медицина	КАФЕДРА ЕПІЗООТОЛОГІЇ, МІКРОБІОЛОГІЇ І ВІРУСОЛОГІЇ	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № _1_ з дисципліни «ВЕТЕРИНАРНІ ПРЕВЕНТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАРАЗНИХ ХВОРОБ КОНЕЙ»	«Затверджую» Завідувач кафедри _____ Мельник В.В. 5 травня 2022 р.

Екзаменаційні запитання

1. Травматичний шок у коней. Симптоми, терапевтична допомога.
2. Фактори ризику виникнення колик у коней.

Тестові завдання різних типів

	1. Переконатися, що зонд просувається по стравоходу, можна якщо: (У бланку відповідей впишіть номери однієї правильної відповіді)
1	вільний кінець зонда підвести до вуха і почути звуки булькання, гурчання, переливання
2	вільний кінець зонда підвести до вуха і почути шуми, які збігаються з видихуванням повітрям, переливання
3	вільний кінець зонда помістити у склянку з водою і з'являються пухирці повітря
4	Рефлекторно виникає кашель

**2. Інструменти, за допомогою яких відкривають ротову порожнину
(У бланку відповідей впишіть вірну відповідь одним словом)**

	1. Розставити у відповідності до української назви захворювання латинську:
1	Африканська чума коней А Adenitis equorum
2	Вірусний артеріт коней Б Anaemia infectiosa equorum
3	Грип коней В Arteriitis viralis equorum
4	Епізоотичний лімфангіт Г Grippus equorum
5	Інфекційна анемія коней Д Lymphangitis epizootica
6	Інфекційний енцефаломієліт коней Е Malleus
7	Контагіозний метрит Є Meningoencephalomyelitis enzootica
8	Мит Ж Metritis contagiosa eqorum
9	Ринопневмонія коней З Pestis africana equorum
10	Сап І Rinopneumonitis equorum

2. Хронічна хвороба однокопитих тварин, що характеризується гнійним запаленням лімфатичних судин шкіри й підшкірної клітковини та регіонарних лімфовузлів - (У бланку відповідей подати одним словом в місці

	<i>пропуску)</i>
1	... сап.
2	... мит.
3	... контагіозний метрит коней.
4	... епізоотичний лімфангіт.
5	... вірусний артеріт коней.

3. Підберіть до української назви захворювання відповідне визначення хвороби:			
1	Африканська чума коней	А	Гостра інфекційна хвороба з групи бактеріальних зоонозів, з переважно контактним механізмом зараження, перебігає у гострій і хронічній формі з утворенням специфічних гранулом, характеризується гарячкою, септикопемією, ураженням шкіри, слизових оболонок і внутрішніх органів.
2	Епізоотичний лімфангіт коней	Б	Хронічна хвороба однокопитих тварин, що характеризується гнійним запаленням лімфатичних судин шкіри й підшкірної клітковини та регіонарних лімфовузлів.
4	Інфекційна анемія коней	Г	Гостра контагіозна хвороба коней, що характеризується гарячкою, катаральним запаленням слизових оболонок верхніх дихальних шляхів у лошат й абортами кобил у другій половині жеребності.
5	Інфекційний енцефаломієліт коней	Д	Переважно хронічна хвороба однокопитих, що характеризується рецидивною гарячкою, анемією, ураженням кровотворних органів та серцево-судинної системи.
6	Мит	Е	Гостра вірусна хвороба, що характеризується ураженням центральної нервової системи, атонією травного каналу та жовтавістю слизових оболонок.
8	Ринопневмонія коней	Є	Гостре контагіозне захворювання коней, що характеризується гарячкою, катарально-гнійним запаленням слизової оболонки носоглотки та нагноєнням регіонарних лімфатичних вузлів, переважно підщелепових.
10	Сап	Ж	Вірусна трансмісивна хвороба, що характеризується лихоманкою, набряками, геморагічними явищами, ураженням органів дихання, високою летальністю однокопитних.

4. Які захворювання викликаються бактеріями?	
1	Сап
2	Мит
3	ІНАН коней
4	ІЕМ коней
5	Грип коней
6	Ринопневмонія коней
7	Контагіозний метрит коней
8	Немає правильної відповіді

5. Яке із визначень найбільш повно характеризує контагіозний метрит коней?	
1	Висококонтагіозна хвороба, що характеризується ендометритом, цервіцитом, вагінітом і порушенням відтворювальної функції кобил.

2	Інфекційна хвороба тварин, що протікає хронічно проявляється абортами, затримкою посліду, дуоденітами, орхітами, ринітами і безплідністю.
3	Гостра вірусна хвороба однокопитих, що характеризується абортами в першій третині жеребності, гіпертрофією, гіперемією слизових оболонок, світлобоязню, напуханням вік, черева і кінцівок.

	6. Гостра інфекційна хвороба однокопитних з групи бактеріальних зоонозів, з переважно контактним механізмом зараження, перебігає у гострій і хронічній формі з утворенням специфічних гранулём, характеризується гарячкою, септикопемією, ураженням шкіри, слизових оболонок і внутрішніх органів називається (У бланку відповідей подати одним словом в місці пропуску)
1	... сап.
2	... мит.
3	... контагіозний метрит коней.
4	... африканська чума коней.
5	... вірусний артеріт коней.

	7. Назвіть найбільше ефективні методи лікування тварин при сапі в Україні?
1	Гіперімунна антисапна сироватка.
2	Сироватка, антибіотикотерапія.
3	Використання сироваток реконвалесцентів.
4	Використання препаратів нітрофуранового ряду.
5	Лікування заборонене, тварин знищують.

	8. Розставити у відповідності до української назви захворювання збудник, що викликає захворювання:		
1	Африканська чума коней	А	Histoplasma farciminosum (Cryptococcus farciminosus)
2	Вірусний артеріт коней	Б	Influenzavirus A equi
3	Грип коней	В	Pseudomonas mallei
4	Епізоотичний лімфангіт	Г	Streptococcus equi
5	Інфекційна анемія коней	Д	ДНК-геномний вірус із родини Herpesviridae
6	Інфекційний енцефаломієліт коней	Е	РНК-геномний альфавірус із родини Togaviridae
8	Мит	Є	РНК-геномний вірус із родини Reoviridae
9	Ринопневмонія коней	Ж	РНК-геномний вірус із родини Reoviridae
10	Сап	З	РНК-геномний вірус із родини Togaviridae

	9. Карантин з неблагополучного за інфекційною анемією господарства коней знімають після забою коней, які позитивно реагують на РДП, проведення прикінцевих заходів і одержання від усього поголів'я, старшого за шестимісячний вік негативних результатів серологічних досліджень з інтервалом днів (У бланку відповідей подати одним словом в місці пропуску)
1	...одного...
2	...трьох...
3	...двох...
4	...30...
5	...15...

6	...21...
7	...45...

	10. Карантин знімається через днів з дня останнього випадку виділення коней, визнаних за клінічними ознаками або діагностичним даними хворими на сап, за умови отримання негативних результатів дослідження всього конепоголів'я очною малейнізацією та після проведення заключної дезінфекції. (У бланку відповідей подати одним словом в місці пропуску)
1	... 15 ...
2	... 21 ...
3	... 45 ...
4	... 30 ...
5	... триразово ...
6	... дворазово ...
7	... одноразово ...

9. Методи навчання

- Словесні (лекційний, пояснення, дискусія, інструктаж, бесіда);
- Наочні (демонстрація презентацій, фото відео);
- Практичні (лабораторна робота, практична робота, статистична обробка)

10. Форми контролю

- Поточний (опитування, тестування);
- Рубіжний (контрольна робота, реферат, модулі);
- Підсумковий (тестування, іспит).

11. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 01.05.2023 р. № 404)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{дис}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{НР}$ (до 70 балів): $R_{дис} = R_{НР} + R_{ат}$.

12. Навчально-методичне забезпечення

13. Рекомендовані джерела інформації

Базова

1. Забелло Є.М. Патологічна анатомія інфекційних хвороб тварин. - К.: Аграрна наука, 1997.
2. Bergey's Manual of Systematics of Archaea and Bacteria, 2015. Supervising editor: WB Whitman. ISBN: 9781118960608. Bergey's Manual Trust, Wiley, NJ.

3. Coles EH 1986. Veterinary Clinical Pathology, 4th edn. WB Saunders, London.
4. Ed Robinson N.E. (1987), W B Saunders, Philadelphia, USA
5. Equine infectious diseases / [edited by] Debra C. Sellon, Maureen T. Long. – Second edition.
6. Equine Parasites. Jacobs, J. (1986) Bailliere Tindall, UK
7. Kassai T 1999. Veterinary Helminthology. Butterworth-Heinemann, Oxford.
8. Manual of equine practice / Reuben J. Rose, David R. Hodgson.—2nd ed.
9. Manual of Equine Practice. Rose, R.J., and Hogson, D.R. (1993) WB Saunders, Philadelphia
10. Problems in Equine Medicine. Brown, C.M. (1989), Lea & Febinger, Philadelphia, USA
11. Акаєвський А.П. Анатомія свійських тварина. - М.: Колос, 1968.
12. Болезни лошадей. Современные методы лечения / Пер. с англ.. – М.: ООО «Аквариум-Принт», 2007. – 1008 с.
13. Болезни лошадей. Справочник / Под ред. И.А. Калачника. – К.: Урожай, 1992. – 256 с.
14. Гопка Б.П., Хоменко М.П., Павленко П.М. Конярство: Підручник. -К.: Вища освіта, 2004.
15. Організація профілактичних та оздоровчих заходів при інфекційних хворобах тварин, О.Є. Галатюк, 2013.
16. Посібник з інвазійних, інфекційних та незаразних хвороб свиней, Ю.Ю. Довгій, 2010.
17. Профілактика та лікування заразних хвороб коней, О.Є. Галатюк, 2009.
18. Пэдворд Т., Пэдворд М. Полный ветеринарный справочник по болезням лошадей (пер. с англ. Аносовой О.Б., Логиновой К.И.). – Издательство: М: Аквариум-Принт. – 2005. – 256 с.
19. Загальна епізоотологія. Ярчук Б.М., Вербицький П.І., Литвин В.П. та ін.; За ред Б.М. Ярчука, Л.Є. Корнієнка. – Біла Церква, 2002 – 655 с.
20. Інфекційні хвороби тварин з везикулярним синдромом: Навч. Посібник / Л.Є. Корнієнко, В.О Бусол, В.В. Недосєков та ін. – За ред. Л.Є. Корнієнка. – Біла Церква: Білоцерків. держ. аграр. у-т, 2011. – 272 с.
21. Каришева А.Ф. Спеціальна епізоотологія. К.: «Вища освіта», 2002. 703 с.
22. Линева Л. Фізіологічні показники норми тварин: Довідник. М.: АКВАРІУМ ЛТД, 2001. - С. 154-161.
23. Сапронозні інфекційні хвороби тварин / Л.Є. Корнієнко, В.В. Недосєков, В.О. Бусол та ін.: монографія. – За ред. Л.Є. Корнієнка, В.О. Бусола. – Біла Церква: Білоцерків. держ. аграр. у-т, 2010. – 306 с.
24. Транскордонні хвороби тварин з основами стемпінг-ауту: Навчальний посібник / В.В. Недосєков, В.В. Мельник, В.В. Макаров. – Херсон: Грінь ДС, 2015. – 336 с.
25. Хронічні інфекційні хвороби тварин / Л.Є. Корнієнко, В.О. Бусол, В.В. Недосєков та ін.; За ред. В.О. Бусола, Л.Є. Корнієнка. – Біла Церква, 2009. – 291 с.

Додаткова

1. Данилевський В. М. Довідник по ветеринарній терапії. - М.: Колос, 1983.
2. Дарабан Е.В. Готові лікарські засоби: Довідник. - Київ: Здоров'я, 1975.
3. Епізоотологічний моніторинг і профілактика заразних хвороб коней в Україні, 2016
4. Линева Л. Фізіологічні показники норми тварин: Довідник. М.: АКВАРІУМ ЛТД, 2001. - С. 154-161.
5. Ветеринарна дезінфекція, дезодорація, дезінсекція, дезінвазія, дератизація / Інструкція. - К., 2005.
6. Ветеринарно-санітарна експертиза з основами технології і стандартизації продуктів тваринництва / О.М. Якубчак, В.І. Хоменко, С.Д. Мельничук та ін.; За ред.. О.М. Якубчак, В.І. Хоменка. - Київ, 2005.
7. Довідник ветеринарних препаратів і кормових добавок зарубіжного виробництва / М.В. Косенко, П.П. Достоєвський, А.В. Березовський, П.І Вербицький, Ю.М. Косенко, П.Д. Нікітін. - К.: Ветінформ, 1999.
8. Закон України "Про безпечність та якість харчових продуктів і продовольчої сировини".

№ 2809-ІУ. - К., 2005.

9. Закон України "Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції". № 1393-ХІУ. - К., 2000.

Інтернет джерела

1. Грип коней <http://www.horse.ru/oloshadi/structure.php?&cur=5877>
2. Сап коней <http://www.horse.ru/oloshadi/structure.php?cur=5945>
3. Сап коней http://neurology.narod.ru/b007/18_1.html
4. Державний комітет ветеринарної медицини України <http://www.vet.gov.ua/law/ua/>
5. Інфекційна анемія коней <http://www.horse.ru/oloshadi/structure.php?&cur=5871>
6. Ринопневмонія коней <http://www.horse.ru/oloshadi/structure.php?&cur=5937>